

De

NUMMER 2 /// JAARGANG 90 /// 17 OKTOBER 2014

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

**Feest van
erkenning**

**Evolutie en
geloofstwijfel**

**Onzevaders in
NBV-taal**

**Op weg naar
kerkelijke eenheid**

Stappen zetten in de samenwerking met de NGK

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Matthijs Haak, drs. Peter Hommes,
drs. Erik Koning.

Brede redactie kernredactie plus dr. Rob van
Houwelingen, dr. Hans Schaeffer, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

www.facebook.com/dereformatie

KERKGRENZEN

TEKST: HELEEN SYTSMA-VAN LOO, EINDREDACTEUR ///

Tot enkele weken geleden was het nog niet bij me opgekomen om in plaats van onze eigen diensten die van de NGK Eindhoven te bezoeken. We zijn lid van de GKv Eindhoven-Best. Zo'n twintig jaar geleden, nog voordat wij zelf in Eindhoven woonden, is deze gemeente ontstaan na groei en vervolgens afsplitsing van moederkerk Eindhoven. Hoewel we in Eindhoven wonen, gaan we al jaren in Best naar de kerk, overeenkomstig de toen vastgestelde geografische grenzen. De logica daarvan ontgaat de burens een beetje: zijn er dan geen kerken dichterbij?

De NGK kerkte tot voor kort aan de andere kant van de stad. De GKv Eindhoven werkt samen met de NGK, die nauw optrekt met de CGK. Maandelijks worden er bijvoorbeeld gezamenlijke jeugddiensten belegd. Eindhoven-Best is dan weer niet bij die samenwerking betrokken. Als vrijgemaakt-, christelijk- en Nederlands-gereformeerden kennen we elkaar in onze woonwijk Prinsejagt goed en komen we geregeld bij elkaar over de vloer. Zondagochtend reden we tot voor kort allemaal een andere kant op: zij zo'n zeven kilometer zuidwestwaarts, wij dezelfde afstand noordwaarts.

Maar nu heeft de NGK onlangs een ander gebouw betrokken, slechts 750 meter bij ons vandaan. En ineens bekruipt me de vraag: wat betekent dat voor ons? Twintig jaar of langer geleden voegde je je nog vanzelfsprekend naar de door kerkenraad of classis vastgestelde geografisch bepaalde kerkgrenzen. Er is sindsdien veel veranderd: de samenleving is in rap tempo ontkerkelijk en ontkerkend, de ramen en deuren van onze vrijgemaakte kerken zijn opengezet en de synode besloot onlangs om in de samensprekingen naar eenheid met de NGK toe te werken. Ik weet niet wat dat in onze specifieke situatie betekent. Vooralsnog zijn en blijven we lid van de GKv Eindhoven-Best, maar ik ga in elk geval zondagmiddag maar eens met onze jongste dochter naar de jeugddienst in de NGK.

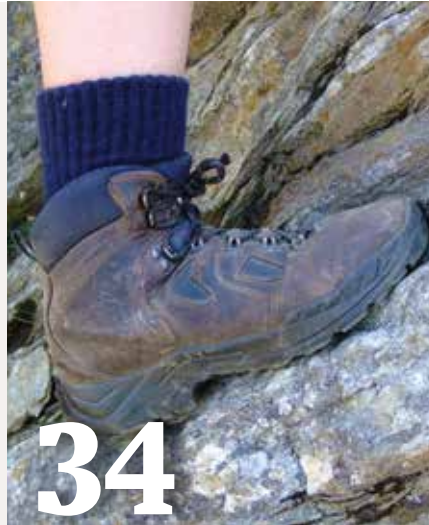
IN DIT NUMMER

30

FEEST VAN ERKENNING

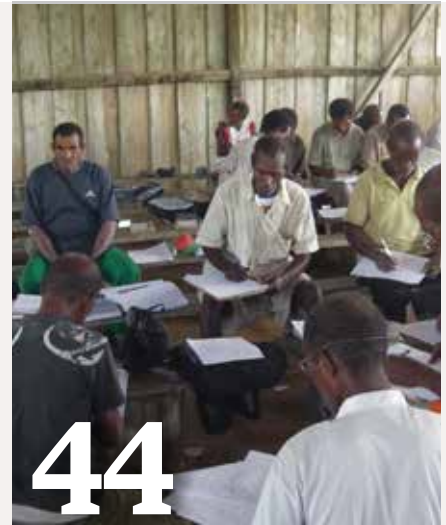
Overal in het land bestaan al contacten tussen plaatselijke vrijgemaakt-gereformeerde en Nederlands-gereformeerde kerken. We vroegen aan een viertal gemeenten wat de stand van zaken is, hoe het proces verloopt en wat de stip is op de horizon.

34

STAPPEN ZETTEN

In landelijke gesprekken op deputaten-niveau is in de afgelopen zes jaar veel bereikt in de samensprekingen met de NGK. Plaatselijke kerken kunnen het gesprek aangaan of voortzetten in het vertrouwen dat ze het werk van deputaten niet over hoeven te doen.

44

PAPOEA: FEEST MET KROMME TENEN?

Na zestig jaar zending nemen de Nederlandse kerken in 2018 afscheid van de kerken op Papoea; die gaan daarna zelfstandig verder. De Verre Naasten stelt voor om op dankdag te danken voor Papoea. Is er meer reden om te danken dan om te bidden?

EN VERDER

28 DOELBEWUST VERDER SAMENSPREKEN /// 38 'ALS ER MAAR RUIMTE BLIJFT VOOR EIGEN KLEUR' /// 39 COLUMN DIAKEN IN DE FRONTLINIE /// 40 WANDELEN MET GOD EVOLUTIE EN GELOOFSTWIJFEL /// 42 BIJBELTAAL OP NAAM VAN BOAZ /// 46 ZING EEN NIEUW LIED ONZEVADERS IN NBV-TAAL /// 48 UIT DE KERKEN /// 48 SPECIAL 'DE HANDEN VAN HET KONINKRIJK'

Doelbewust verder samenspreken

TEKST: HENK MESSELINK, PREDIKANT TE HATTEM-NOORD EN VOORZITTER VAN HET DEPUTAATSCHAP KERKELIJKE EENHEID /// FOTO: BERNARD ZUIDHOF

Het was een bijzondere zaterdag: 14 juni 2014. De generale synode van de Gereformeerde Kerken (GKv) besloot de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) niet alleen voort te zetten, maar ook over te gaan van gesprekken naar samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.

Dat lijkt een subtiele verandering, maar in werkelijkheid is het een belangrijke stap. We gaan nu samen de fase in waarin we concreet op weg zijn naar eenheid. Er lag een brief van de NGK op tafel om uit te spreken dat beide kerken zich al op 31 oktober 2016 in staat van hereniging zouden bevinden. De synode was blij met dit voorstel, omdat het laat zien dat de GKv en NGK vijftig jaar na de droeve scheuring zo dicht tot elkaar zijn genaderd. Tegelijk sprak ze uit dat de nieuwe fase van samensprekingen eerst moet worden doorgemaakt voordat er een concrete datum genoemd kan worden.

Directe achtergrond van deze verblijdende ontwikkeling is een ander besluit dat de synode nam: de uitspraak dat door de overeenstemming in de gesprekken over de hermeneutiek de belemmering is weggenomen die er lag vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters der gemeente open te stellen. Die overeenstemming is een heel belangrijk punt.

Want daaruit blijkt dat we elkaar als kerken vertrouwen kunnen geven als het gaat om de erkenning en aanvaarding van het gezag van de heilige Schrift. In de afgelopen zes jaar hebben we als deputaten veel in de gesprekken geïnvesteerd om aan dat vertrouwen te werken.

Karikaturen Vertrouwen is een kernwoord als het over samenspreken gaat, zeker tussen NGK en GKv. Er bestonden en bestaan nog wel bepaalde 'vijandbeelden' of karikaturen die gevoed zijn door wantrouwen. Zo is er vanuit de NGK lang tegen de GKv aangekeken als een regeltjeskerk, waar de liefde vaak verstikt werd door de regels, en ook als een kerk die zichzelf als de enige zag. Ik zeg niet dat er in die typering geen elementen van waarheid zitten. Het gaat erom dat vanuit de beeldvorming in het verleden de gesprekken zijn aangegaan met een bepaalde reserve: eerst zien en dan geloven dat jullie echt iets met ons willen.

Omgekeerd: binnen de GKv bestond en bestaat nog steeds wel het beeld van de NGK als een vrijblijvend geheel, waarin ieder doet wat goed is in eigen ogen, waar de hand gelicht wordt met de belijdenis en waar gezien de toelating van vrouwen tot alle ambten verschillende manieren van omgaan met de Bijbel alle ruimte krijgen. Ook hier worden zaken genoemd waarover zeker valt door te praten.

Andere taxatie Maar toen we dat in de afgelopen jaren op deputatenniveau deden, eerst over de inhoudelijke binding aan de belijdenis en daarna over de omgang met de heilige Schrift, merkten we twee dingen: (a) we staan dicht bij elkaar. Beide kerken hebben de Schrift als het Woord van God lief en willen zich loyaal binden aan de belijdenis; en (b) de vragen die er zijn, spelen in beide kerkverbanden. Eigenlijk is er geen kwestie rond de uitleg en toepassing van de Schrift of over de binding aan de belijdenis waar we niet in beide kerken mee worstelen. Juist in die worsteling hebben we elkaar nodig en kunnen we elkaar dienen.

Vertrouwen is een kernwoord als het over samenspreken gaat, zeker tussen NGK en GKv'

Gaandeweg de gesprekken in de afgelopen zes jaren groeiden het begrip en het wederzijdse vertrouwen, wat uitmondde in de positieve voorstellen die nu door de Landelijke Vergadering van de NGK en de generale synode van de GKv aanvaard zijn. Ongetwijfeld zijn er nog tal van zaken waarover doorgepraat moet worden. Duidelijk is vooral dat we de meningsverschillen met de NGK anders zijn gaan taxeren: niet meer als een principiële kwestie van Schriftkriek of confessionele onbetrouwbaarheid, maar als praktische verschillen die overigens nog wel stevig kunnen zijn. Daarover gaat het gesprek de komende jaren.

Goed geïnformeerd blijven Tot zover over ontwikkelingen op landelijk niveau. Intussen zijn de laatste jaren op plaatselijk niveau de ontwikkelingen nauwelijks bij te benen. Er zijn inmiddels vele samenwerkende gemeenten in allerlei varianten en ook enkele samenwerkingsgemeenten. Ook op allerlei andere terreinen wordt samengewerkt: theologisch, diaconaal, in de hulpverlening. We zien onder Gods zegen mooie dingen

gebeuren: dat kerken die tot voor kort totaal langs elkaar heen leefden binnen korte tijd elkaar vinden en van alles samen gaan doen. Ook in de persoonlijke ontmoeting vinden gelovigen uit NGK en GKv elkaar. Dat geldt niet overal, al was het maar omdat er in sommige regio's nauwelijks NG-kerken te vinden zijn, terwijl er juist een grote concentratie vrijgemaakt is. Dat geldt bijvoorbeeld rondom Hardenberg en Groningen. Vorig jaar hebben de deputaten kerkelijke eenheid juist in die gebieden bijeenkomsten belegd om voorlichting te geven en gemeenten en kerkleden mee te nemen in het proces dat gaande is. De opkomst bij die gelegenheden was nogal wisselend. Voor de komende tijd is het belangrijk dat in het hele land de kerken goed geïnformeerd blijven over de samensprekingen tussen GKv en NGK, zeker nu we ons in een nieuwe, doelgerichte fase van samensprekingen bevinden. We weten

daarbij dat niet iedereen binnen de GKv staat te juichen over de synodebesluiten; daar moeten we ook eerlijk in zijn. Daarom zal ook binnen de GKv het gesprek hierover gevoerd moeten worden zodat we elkaar onderweg niet kwijtraken.

Verlangen naar eenheid Deze laatste maanden van 2014 worden de gesprekken, nu dus als samensprekingen, voortgezet. We zullen eerst inventariseren aan welke zaken we in het vervolgtraject prioriteit moeten geven. Dat kan nog best een flink lijstje worden. Allereerst zijn er vragen: hoe ga je om met de verschillende praktijken rond de vrouw in het ambt? Niet alle gemeenten binnen de NGK hebben hun kerkorde, het Akkoord van Samenleven, ondertekend. Hoe gaan we daarmee om en hoe gaat de NGK daar zelf mee om? Zit daar ontwikkeling in? Maar

er valt ook nog wel door te spreken over zaken als het ondertekeningsformulier voor ambtsdragers, de kerkorde, de toepassing van de tucht, het omgaan met ethische kwesties etcetera. Ook zijn er cultuurverschillen. Niet alleen tussen NGK en GKv, maar ook binnen beide kerkverbanden. Daarbij valt nogal eens het woord 'evangelisch'. Hoe taxeren we de evangelische invloeden en wat doen we daarmee? Gelukkig kunnen de gesprekken over al dit soort zaken nu gevoerd worden als een gezamenlijke onderneming, waarin we als GKv en NGK naar een doel toewerken: kerkelijke eenheid. Wat we in de afgelopen jaren in de gesprekken geproefd hebben is vooral het verlangen naar eenheid. Ons gebed op dit moment is dat dat verlangen vervuld mag worden in een daadwerkelijk samengaan van NGK en GKv op afzienbare termijn. Wat een feest zal dat zijn! ///

'Niet iedereen binnen de GKv staat te juichen over de synodebesluiten; daar moeten we eerlijk in zijn'

Bloemsierkunst op een van de synodevergaderingen in juni.
Het bloemstuk symboliseert het thema verbinding ///

Feest van erkenning

TEKST: HELEEN SYTSMA-VAN LOO, NEERLANDICUS EN EINDREDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* /// FOTO PAG. 33: JAAP MEIJER

Overal in het land bestaan al meer of minder intensieve contacten tussen plaatselijke vrijgemaakte gereformeerde en Nederlands-gereformeerde kerken. We vroegen aan een viertal gemeenten wat de stand van zaken is, hoe het proces verloopt en wat de stip is op de horizon.

Bij alle ondervraagde gemeenten is het hoofdmotief om de eenheid te zoeken Christus' oproep om één te zijn. Daarnaast leeft er een diep verlangen om de breuk uit de jaren zestig te herstellen. 'Het geloof in Jezus Christus verbindt ons. We herkennen elkaar als ware kerk van Christus,' zegt ds. Gerard de Kimpe uit Barneveld. Ds. Henco Lopers, tot voor kort predikant te Langerak, zegt dat het zelfs na 45 jaar nog aanvoelt alsof beide gemeenten bij elkaar horen. 'Ook dat voedt het verlangen naar eenheid.'

Verootmoediging Bijzonder is hoe de GKv en NGK van Langerak elkaar eigenlijk op een heel natuurlijke manier weer hebben gevonden. Ds. Lopers, die deze zomer Langerak verruilde voor Hoogezand-Sappermeer-Noord, heeft een verbindende rol gespeeld tussen de beide gemeenten in zijn voormalige woonplaats. 'Daarbij heeft de Heer het zo geleid dat ik in een periode dat de predikant van de Bethelkerk (NGK) ziek was daar pastoraal werk mocht verrichten. Ik heb twee betrekkelijk jonge broeders begeleid in het toelevan naar hun sterven en de rouwsamenkomsten geleid. Hun gezinnen ben ik na hun sterven blijven bezoeken.'

Al in 1975, zes jaar na de breuk in Langerak, was er een gezamenlijke verklaring ondertekend waarin beide kerken elkaar erkenden als kerken van de Heer Jezus, trouw aan Schrift en belijdenis. Daarna was er mondesmaat wel sprake van toenadering, bijvoorbeeld in de vorm van gezamenlijke vergaderingen van de mannenvereniging waar ook die mannen elkaar ontmoetten die aan weerskanten van de breuk een actieve rol hadden gespeeld. Echte stappen werden er echter pas weer gezet vanaf 2009. De beide kerkenraden gingen steeds intensiever met elkaar om, de kinderdiensten op bid- en dankdagen werden gezamenlijk georganiseerd en de gemeenten werden meegenomen in een proces van elkaar leren kennen. Dit leidde op dankdag 2012 tot een gezamenlijke dienst van

*'Zelfs na 45 jaar voelt
het nog aan alsof
beide gemeenten
bij elkaar horen'*

verootmoediging. Lopers: 'Dit is geestelijk gezien in de gemeenten het punt van verzoening geweest. Samen aan de voet van het kruis, schuld belijden, vergeven worden en elkaar opnieuw als broers en zussen ontvangen.' Het bijzondere was dat deze dienst plaatsvond op de dag na de begrafenis van een van de broeders die ik begeleid had tijdens zijn ziekte. We hebben dat gezien als bijzondere leiding van onze hemelse

Vader: zijn sterven had betekenis voor het samengaan van twee gemeenten.' Sindsdien is er een verlangen om als gemeenten steeds meer samen te doen en ook gezamenlijk beleid te ontwikkelen. Inmiddels worden de kerkdiensten in de zomer gezamenlijk gehouden. Ook is er een weefcommissie ingesteld om de communicatie tussen beide gemeenten goed te laten verlopen en te zoeken naar mogelijkheden voor samenwerking.

Stapje voor stapje Al meer dan tien jaar geleden was er in Zaandam sprake van twee kleine kerken die op den duur niet zelfstandig verder konden gaan. Toch ontkent ds. Fritz Krüger, sinds 2011 verbonden aan de Zaankerk, dat de afnemende levensvatbaarheid de beide gemeenten in elkaars armen dreef. 'De belangrijkste reden was het verlangen om vanuit het gebed om eenheid van de Heer Jezus elkaar ook daadwerkelijk te zoeken. Zorgen om het voortbestaan van de gemeenten waren er wel, maar die hebben niet het proces bepaald en waren zeker niet voldoende om het proces gaande te houden.' Inmiddels bevindt het samenwerkingsproces zich in de slotfase en is er feitelijk sprake van één gemeente, die zichzelf de Zaanse Gereformeerde Kerk noemt. In Heerde is sinds 2008 de toenadering stapje voor stapje gegroeid. Destijds was

Tijdens een 'heisessie' van de kerkenraden in Langerak spreekt ds. Fritz Krüger uit Zaandam als ervaringsdeskundige ///

het doel om in een of twee jaar tot kerkelijke gemeenschap te komen in de vorm van wederzijdse erkenning, de mogelijkheid tot kanselruil en van gemeenschappelijke diensten en toelating van elkaars leden tot het avondmaal. Deze doelstellingen waren een soort tussenstation op de weg naar een definitief doel, dat zoals het nu lijkt in 2015 vastgesteld kan worden, terwijl ondertussen de samenwerking steeds intensiever wordt. Er worden bijvoorbeeld jaarlijks meer gezamenlijke diensten gehouden, naar wederzijdse tevredenheid. Mogelijk dat in 2015 alle middagdiensten gezamenlijk worden belegd, in het gebouw van de GKv.

Ook in Barneveld gaat het planmatig toewerken naar meer samenwerking hand in hand met elkaar daadwerkelijk leren kennen en ontmoeten. De GKv en NGK hebben

uitgesproken elkaar te erkennen als zusterkerken. Er vinden regelmatig gesprekken plaats tussen werkgroepen uit beide

gemeenten en de predikanten gaan af en toe in elkaars gemeenten voor. Tot twee keer toe is er een gemeenschappelijke dienst belegd. Daarnaast worden er soms gezamenlijke activiteiten georganiseerd, zoals een sporttoernooi en thema- of koffieochtenden.

Pijn en moeite De weg naar meer samenwerking en naar eenheid verloopt niet altijd en overal even gemakkelijk. De vier ondervraagde gemeenten kregen bijvoorbeeld allemaal te maken met broeders en zusters die moeite hadden of nog steeds hebben met intensievere sa-

menwerking. Hoe gingen of gaan ze daarmee om? 'Zo lang mogelijk in gesprek blijven met de gezinnen die bezwaren hebben en uitleggen dat het proces toch doorgaat,' antwoordt broeder Ben Bolt uit Heerde. Hij heeft

een coördinerende rol in het samensprekingsproces en vult aan dat er in Heerde maar liefst acht verschillende kerken

zijn. Samen zijn ze verenigd in het Interkerkelijk Platform Heerde, waarvan hij al jarenlang secretaris is.

Ds. Lopers (Langerak) raadt aan om te erkennen dat de pijn uit het verleden terecht en reëel is. Daarmee neem je de angel eruit weg. Het is best moeilijk om de communicatie goed en open te houden; soms begrijp je elkaar niet goed. 'Gelukkig verstaan Langerakkers de kunst om de pijn te brengen waar ze hoort: bij de Heer.'

Hoewel de GKv en de NGK in Zaandam inmiddels één gemeente vormen, waren er ook daar mensen die moeite hadden om elkaar de pijn van '67 te vergeven. 'Het was soms nodig om een paar stappen terug te zetten en eerst met elkaar in gesprek te gaan rond gezamenlijke avondmaalsvieringen bijvoorbeeld,' vertelt ds. Krüger.

Landelijk – plaatselijk Wat zich plaatselijk voltrekt loopt soms uit de pas met landelijke ontwikkelingen. Ook dat kan een spanningsveld zijn in het proces naar eenheid. In Barneveld verliep het >>>

*'Blijf zo lang mogelijk in
gesprek met bezwaarden
en leg uit dat het
proces toch doorgaat'*

Barneveld-Voorthuizen (De Burcht, GKv) is een gemeente met ongeveer achthonderd zielen, van wie de meesten in Barneveld wonen. Alle leeftijden zijn vertegenwoordigd. De gemeente staat open voor stapsgewijze veranderingen, maar geeft ruimte en tijd aan meer behoudende gemeentelieden. Een kleine groep heeft de scheuring in 1967 nog meegemaakt. Bij hen zit nog wel pijn en dus moeite met de toenadering. De NGK Voorthuizen-Barneveld (De Ontmoeting) is net iets groter dan de GKv.

De gemeente van **Zaandam** (Zaankerk) is een samenwerkingsgemeente van iets meer dan tweehonderd leden. Er zijn relatief veel ouderen en kinderen, en maar weinig leden in de leeftijdscategorie van 40 tot 55 jaar. De kerkelijke afkomst van de leden speelt steeds minder een rol. Er is één gezamenlijke kerkenraad. Alleen omwille van de beide kerkverbanden worden nog structuren in stand gehouden die herinneren aan het verdeelde verleden.

Logo van de weefcommissie in Langerak, met als motto: samen kerken, samen spreken, samen verkennen, samen weven ///

om die reden aanvankelijk moeizaam en slopend. Daar speelde vervolgens ook een rol dat er door onvrede en onmin binnen de GKv een heel aantal gemeenteleden de overstap maakten naar de NGK. 'Het is een wonder dat dat de samensprekingen en ons samenleven niet geschaad heeft,' zegt ds. De Kimpe. Omdat men in Zaandam al samenwerking en eenheid nastreefde voordat dit landelijk begon te spelen, was het soms echt pionieren en zoeken naar een begaanbare weg. Landelijke ontwikkelingen wilden dan wel eens remmend werken. De classis was in dit proces een

Van de Eben Haëzerkerk in **Heerde** (GKv) zijn 160 mensen lid. De categorie in de middelbare leeftijd is wat ondervertegenwoordigd. De gemeente is redelijk vooruitstrevend. De NGK Heerde-Epe heeft een kleine driehonderd leden.

De gemeente van de Koningskerk in **Langerak** (GKv) is een streekgemeente midden in het Groene Hart van Nederland. Het is een plattelandsgemeente met iets meer dan tweehonderd leden waarbinnen alle leeftijden zijn vertegenwoordigd, maar de grootste groep is tussen de 20 en de 40. Er is openheid voor vernieuwing wanneer de zaak van de Heer en de opbouw van de gemeente daarmee gediend zijn. Er zijn veel vriendschaps- en familieverbanden die doorlopen in de NGK (Bethelkerk, ongeveer zevenhonderd leden).

kritische partner. Ds. Krüger: 'Hoe je omgaat met verschillende kerkrechtelijke regelingen lijkt ingewikkeld, maar is dat in de praktijk niet. Het dagelijkse leven van de gemeente wijst daarin vanzelf de weg. Voor ons was het onderscheidende beginsel altijd: wat heeft deze gemeente op dit moment nodig om als gemeente van Christus te functioneren? In die zin is het verrijkend om uit twee kerkrechtelijke werelden te mogen putten.' In Langerak liet de gemeente zich vooral leiden door wat zich aandiende en wat de Geest van God op hun weg bracht. Soms liepen ze daarbij tegen kerk-

rechtelijke structuren aan, omdat het plaatselijke proces zo natuurlijk verliep en van een concreet stappenplan geen sprake was. De gezamenlijke overtuiging was dat ze meer gehoorzaam moesten zijn aan wat God mogelijk maakte dan aan wat het deputaatschap kerkelijke eenheid aan richtlijnen had gegeven. Uiteraard is er wel toestemming aan de classis gevraagd voor het houden van gezamenlijke diensten. Ook heeft de classis zich over de casus Langerak verantwoord naar de synode. Daarbij is ervoor gepleit om de huidige landelijke kaders te evalueren, om te voorkomen dat die verdergaande samenwerking hinderen.

Vrouwelijke ambtsdragers Het feit dat de NGK ruimte biedt aan vrouwelijke ambtsdragers en de GKv niet, mag volgens de synode niet belemmerend werken op de weg naar kerkelijke eenheid. Maar in de praktijk is dit toch wel een lastig punt. Juist vanwege de contacten met de NGK vroeg de GKv Barneveld-Voorthuizen indertijd aan de synode om de positie van de vrouw in de kerk te heroverwegen. Omdat de NGK ter plaatse bereid bleek tot opschorting van het besluit om vrouwen tot de ambten toe te laten, kwam er ruimte voor toenadering.

'Toen we in Heerde begonnen met samenspreken had de NGK al vrouwelijke diakenen,' vertelt Bolt. 'Voor ons was dat geen verhindering om samen te werken. Inmiddels wil de NGK ook toe naar vrouwelijke ouderlingen. Dat is voor ons geen breekpunt, wel een bespreekpunt.' Een bespreekpunt is het ook in Langerak. In de Bethelkerk (NGK) zijn alle ambten daadwerkelijk opengesteld voor vrouwen. Hoewel er op dit punt dus verschil is in overtuiging, voelde het voor ds. Lopers heel normaal wanneer er in een gezamenlijke kerkenraadsvergadering ook vrouwen aanwezig waren. 'Tijdens de ge-

Een dienst in De Burcht
in Barneveld ///

zamenlijke diensten hebben we afgesproken dat er wel vrouwelijke diakenen, maar geen vrouwelijke ouderlingen dienstdoen. Ook is uit respect voor het standpunt van de GKv afgelopen zomer een afspraak met een vrouwelijke predikant afgezegd, omdat het om een gezamenlijke dienst ging.'

Verwachtingen Wat is de stip op de horizon, waar willen deze gemeenten naartoe? In Barneveld is het niet de bedoeling dat beide gemeenten fuseren, daar zijn ze te groot voor. Als broers en zussen van hetzelfde huis goed samenleven is het mooie streven. In Zaandam lag het toewerken naar één gemeente wel in de lijn der verwachting en dat is daar inmiddels ook gebeurd. 'Het valt soms tegen als je aan het begin van een lang proces staat en denkt: hoe moeten we daar komen, bij het eindpunt dat we ver voor ons zien liggen?' zegt ds. Krüger. 'Het helpt om wel dat eindpunt in gedachten te houden,

maar intussen Jezus als Heer van zijn kerk te vertrouwen. Hij zal de weg daarheen wel wijzen. Het proces op zichzelf is al erg waardevol, omdat juist daar het indrukwekkende werk van Christus en zijn Geest gebeurt. Dat je daar getuige van mag zijn, dat je daarbij een stoel op de eerste rij hebt, is een groot voorrecht.' Hij maakt de vergelijking met Abraham en met het volk Israël: 'God is machtig genoeg om je in één keer van beginpunt naar eindpunt te brengen. Maar onze God is een God die op weg gaat met mensen, en tijdens deze reis ons leert om met Hem te leven: in vertrouwen, in gehoorzaamheid, in volharding – terwijl we mogen genieten van Hem en zijn nabijheid. Deze ervaring moet je niet willen missen!'

De gemeente van Heerde gaat behoedzaam om met het formuleren van doelstellingen. Het einddoel is weliswaar eenheid, maar de lat wordt niet vanaf het begin zo hoog gelegd. Bolt: 'Het is al een mooie

ervaring om met elkaar te praten in plaats van over elkaar. Belangrijk is om beide gemeenten over alle stappen te informeren en alle gemeenteleden erbij te betrekken.'

Omdat de gemeenten in Langerak op

'Het proces op zichzelf

is al erg waardevol.

Juist daar gebeurt het

indrukwekkende werk van

Christus en zijn Geest'

een vanzelfsprekende manier naar elkaar toegroeien, zijn verwachtingen niet expliciet uitgesproken en zijn er geen harde einddoelen gesteld. Wel leven er verlangens. Velen verlangen ernaar om als één gemeente verder te gaan. De vraag is hoe werkbaar

dat is, omdat er dan een gemeente van negenhonderd zielen ontstaat.

Ervaring Gemeenten die nog helemaal aan het begin staan van het toenaderingsproces doen er goed aan gewoon te beginnen met wederzijdse kennismaking in de vorm van ontmoetingen, is de stellige overtuiging van ds. De Kimpe. 'Begin niet met een briefje met gesprekspunten en ga niet bewust op zoek naar de verschillen; die zijn soms tussen de ene en de andere vrijgemaakte gemeente minstens zo groot als tussen een plaatselijke GKv en NGK.' Het is verder belangrijk om de tijd te nemen voor het proces en om geduld te oefenen.

'Ga gewoon aan de slag,' raadt ds. Krüger beginnende gemeenten aan, 'en maak daarbij ruim gebruik van de ervaring van andere kerken, want er is al veel voorwerk gedaan. Landelijk is er veel hulp beschikbaar, zoals bij deputaten kerkelijke eenheid (DKE) en Deputatenoverleg Eenheid (DOE). Hier ligt een schat aan kennis over geldende kerkrechtelijke afspraken, inhoudelijke handreikingen en voorbeelddocumenten. Het is helemaal niet meer nodig om steeds opnieuw het wiel uit te vinden!' ///

Stevige stappen zetten

Plaatselijk op stap met een NGK

TEKST: ROB VREUGDENHIL, DEPUTAAT KERKELIJKE EENHEID EN PREDIKANT TE LELYSTAD /// FOTO PAG. 34: ROB VREUGDENHIL

Ik houd wel van stevig doorlopen. Bij het wandelen in de bergen in Oostenrijk heb ik het liefst een flink tempo. Maar inmiddels heb ik wel geleerd: ook elke stáp moet stevig zijn. Je moet weten waar je je voet goed neer kunt zetten. Elke stap moet een goede basis zijn voor de volgende. Dan kom je echt verder, met een flink tempo of desnoods wat langzamer. Maar wel met stevige stappen, zonder uit te glijden.

In zijn artikel 'Doelbewust verder samenspreken' op pag. 28-29 beschrijft ds. Henk Messelink de belangrijke stap die we als kerken gezet hebben op de Synode van Ede 2014. Landelijk gaan we stevig verder op de weg naar eenheid met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Wat betekent dat voor uw gemeente? Als u in uw stad of in

een dorp verderop een Nederlands Gereformeerde Kerk hebt, welke stappen kan uw kerkenraad dan nu zetten? En hoe zet je als kerkenraad stévig stappen? In dit artikel ga ik op die praktische vragen in en hoop ik u verder op weg te helpen.

Aanmoediging In landelijke gesprekken op deputatenniveau is vooral in

de afgelopen zes jaar veel bereikt. We hebben elkaar gevonden in de basis van kerk-zijn: ontzag voor Gods Woord en hartelijke instemming met de belijdenis. Er is vertrouwen gegroeid en steeds weer bevestigd. We bleken, soms tot onze verrassing, heel veel gemeenschappelijk te hebben. Sterker nog, we bleken één te zijn in waar het echt om gaat.

Die landelijke winst is een aanmoediging om ook plaatselijk het gesprek aan te gaan of te blijven voeren. Dat begint met vertrouwen binnen het eigen kerkverband. Vertrouwen dat de deputaten op een eerlijke, gelovige manier bezig zijn geweest, en vertrouwen dat het blijikbaar kan, want de deputaten konden het ook en de synode heeft het bevestigd: je kunt de anderen omarmen als medebroeders en -zusters. Vanuit dat vertrouwen mogen plaatselijke kerkenraden van GKv en NGK met elkaar in gesprek gaan. Niet met de vraag of je wel met een gereformeerde kerk te maken hebt, maar met het verlangen om te ervaren dat je beide gereformeerde kerk bent. Het eigen kerkverband geeft alle reden om dat te verwachten.

Groeien Stel dat je nu als plaatselijke GKv na de Synode van Ede contact legt met de NGK in je omgeving, moet je dan alles nogmaals bespreken wat landelijk al besproken is? Of mag je nu *in no time* grote stappen zetten naar kanselruil, samen avondmaal vieren of zelfs direct een samenwerkingsgemeente worden? Alles is toch al besproken? Nee, niet alles. Ook landelijk moet er nog verder gesproken worden. Maar nog los daarvan, het zou niet verstandig zijn om zulke stappen in één keer te zetten. Samen kerkdiensten beleggen en elkaars predikant aanvaarden, dat vraagt vertrouwen, bij kerkenraad en gemeente. En vertrouwen krijg je niet door synode-uitspraken alleen, vertrouwen moet groeien. Kerkelijk vertrouwen groeit door met elkaar over de basis te spreken. Je gaat er wel vanuit dat je hetzelfde belijdt, maar je moet het ook uit elkaars mond

horen en het liefst daarbij elkaar in de ogen kijken om bij elkaar dezelfde liefde te voelen. Vertrouwen groeit ook door juist die onderwerpen te bespreken waar je eerst elkaar niet op vertrouwde. Hoe gaat de GKv nu om met regels? Zit het geloof in het hoofd of in het hart, of

‘Vertrouwen krijg je niet door synode-uitspraken alleen, vertrouwen moet groeien’

in beide? Houdt de NGK zich aan afspraken en binding? Wat betekent het gezag van de Schrift in de praktijk? Die vragen aan elkaar stellen is geen kwestie van wantrouwen. Het gaat om plaatselijk bevestigd krijgen van wat je gezien de landelijke overeenstemming bij elkaar verwacht.

Gevoelige onderwerpen Bevraag elkaar ook over de onderwerpen die gevoelig lagen, vooral die waar op deputatenniveau tot het laatst toe over gesproken is. Daarbij hangt het vooral van de plaatselijke situatie af hoe diepgaand deze gesprekken moeten zijn. Op de Landelijke Vergadering (LV) van 2007 hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken elkaar opgeroepen ‘om hun binding aan de belijdenis en daarmee aan de leer van de heilige Schrift met een handtekening te bekrachtigen’. Kom je in gesprek met een gemeente die toch geen ondertekeningsformulier kent of waar dit omstreden is, dan zul je daarover het gesprek aangaan. Ontmoet je een kerkenraad die destijds het VOP-rapport (over vrouwelijke ouderlingen en predikanten) omarmd heeft en zich herkent in het Schriftgebruik in dat rapport, dan heb je andere gesprekken dan met een kerkenraad die alleen vrouwelijke ouderlingen heeft omdat er te weinig mannen beschikbaar zijn. En in beide gevallen is het waardevol om de laatste gezamenlijke overeenstemming te bespreken, over het gezag van

de Schrift. Het kan zijn dat je dan ook ineens binnen de eigen kerkenraad een diepgaand gesprek moet voeren. Zo leer je elkaar echt kennen en weet je waarom je samen verder kunt gaan, of waarom je wellicht nog niet zover bent.

Verzoend verleden Vaak is een wezenlijke stap in het proces ook het samen terugblikken op wat er in de jaren zestig gebeurd is. Per plaats kan dat wel verschillend zijn. Soms spreekt een kerkenraad alsnog een schuldkenning uit over een schorsing van toen. Of een destijds geschorste broeder wordt door een afvaardiging van de kerkenraad bezocht. Er zijn voorbeelden van verzoeningsavonden waar nadrukkelijk geen oordeel wordt geveld maar ruimte is om alle pijn te delen en bij Christus te brengen. In veel plaatselijke situaties is een vorm van onderlinge verzoening een onmisbare stap die wijze begeleiding vraagt. Kerken die hier goede ervaring mee hebben, zullen die wijsheid graag delen met andere gemeentes.

Zorgvuldige stap Na voldoende inhoudelijk gesprek kan het verlangen groeien om samen diensten te beleggen en elkaars predikanten uit te nodigen. Dat is een geweldig mooi moment. Het is ook een grote stap die zorgvuldig gezet moet worden. Voor die zorgvuldigheid hebben we als kerken afgesproken dat we elkaar erbij betrekken. Bij zo’n mooie stap laat je andere kerken in de buurt meekijken. Praktisch betekent dat: er is goedkeuring van de classis nodig, naast het advies van de landelijke deputaten kerkelijke eenheid. Bij zo’n vraag om goedkeuring maakt een kerkenraad duidelijk ‘dat er met-terdaad eenheid is in erkenning en beleving van het Woord van God en de belijdenis van de kerken, alsook van de regels die op grond daarvan voor het

>>>

kerkelijk leven moeten gelden' (citaat uit de gezamenlijke afspraken hierover). De kerkenraad moet duidelijkheid geven over allerlei vragen: hoe is naar deze stap toegewerkt? Wat is de geestelijke motivatie? Hoe is gebleken dat er overeenstemming is? Welke afspraken zijn er om in de samenwerking elkaar te houden bij de gereformeerde belijdenis? Heel normaal is het om daarbij extra aandacht te geven aan die punten waar tot voor kort spanning lag. Voor een samenwerking met een NGK wordt op dit moment inderdaad meer 'onderbouwing' gevraagd dan wanneer het gaat om een CGK. Dat heeft te maken met hoe ver we landelijk gekomen zijn.

Belangrijk is ook dat de kerkenraad laat zien dat er in de gemeente draagvlak is voor deze beslissing. De gemeente moet er in ruime meerderheid mee instemmen. De kerkenraad moet de gemeente vanaf het begin hebben meegenomen in dit proces en de gemeente moet de mogelijkheid hebben gehad zich uit te spreken.

Alles bij elkaar legt een kerkenraad een mooi pakketje documenten bij de deputaten en de classis op tafel. Daarin klopt het hart van het samen kerk willen zijn: kijk eens hoe wij elkaar gevonden hebben in gezamenlijk belijden en hoe we zorgvuldig de stap vooruit willen zetten. De bespreking ervan kan ook in

een classis een feestelijk moment zijn, stimulerend voor andere kerken.

Praktische afspraken En wat wordt dan de praktijk? Voor kanselruil, gezamenlijke diensten of samen avondmaal vierden moeten er praktische afspraken gemaakt worden. Liturgische gewoontes moeten worden afgestemd. Welke liedbundel gebruiken we, welke formulieren? Zulke praktische afspraken zijn vaak goed te maken. Meestal schuiven kerken van beide kanten wat in en vinden ze elkaar in een goede consensus. Heel wat kerkenraden hebben daar al ervaring mee als het gaat om samenwerking met een CGK.

Bij het samenwerken met een NGK kunnen vragen gaan spelen rond vrouwelijke ambtsdragers. Wat door de GS Ede 2014 is uitgesproken mag plaatselijk worden doorvertaald: als kerken elkaar vinden in de erkenning van het gezag van de Schrift, kan de uitkomst van het nadenken over vrouw en ambt wel verschillend zijn; toch kun je dan samen kerk zijn. Plaatselijke samenwerking met een kerk waar zusters ouderling of diaken zijn, is dus mogelijk. Dat vraagt om praktische afspraken bij kanselruil

of gezamenlijke diensten.

In de samenwerkingen van CGK en NGK is er al meer ervaring op dit punt. Ik ken kerken waar eenvoudig afgesproken is: als een predikant uit de CGK voorgaat, wordt gezorgd dat er geen vrouwelijke ouderling dienst heeft. In andere situaties is afgesproken dat er gehandeld wordt 'naar de regel van het huis': als een gezamenlijke dienst gehouden wordt onder verantwoordelijkheid van de ene kerk, kunnen er wel vrouwen dienst

doen; als de andere kerk 'samenroeper' is, doen ze geen dienst. Nog weer ergens anders heeft de NGK de toezegging gedaan om eerst een aantal jaren geen vrouwelijke ouderlingen in de bankjes te laten zitten tijdens gezamenlijke diensten. Veel hangt hier af van hoe

'Het kan zijn dat je ook ineens binnen de eigen kerkenraad een diepgaand gesprek moet voeren'

er in de gemeente mee omgegaan wordt. Kan met het verschil in Bijbeluitleg en de daaruit volgende praktijk van elkaar verdragen, of is men niet zo ver? Is er bereidheid om een stapje terug te doen omwille van de ander? Hier mag een beroep worden gedaan op de liefde die veel kan verdragen en op de wijsheid van kerkenraden om in te schatten wat de gemeente dragen kan.

Samen optrekken Er kunnen kerkenraden zijn die inschatten dat er in hun gemeente geen enkele weerstand zal zijn tegen vrouwelijke ambtsdragers in de kerkdiensten. Er zou zelfs het verlangen kunnen zijn om met een plaatselijke NGK een samenwerkingsgemeente te vormen, waarin vervolgens, uitgaande van de besluiten die door de NGK genomen zijn, ook zusters geroepen kunnen worden tot het ouderlingenambt. Zou dat mogelijk zijn?

Die vraag kan sowieso opkomen bij de

DOE - Deputatenoverleg Eenheid

Vanuit de drie kerken GKV, CGK en NGK werken deputaten samen in DOE, Deputatenoverleg Eenheid. In dat samenwerkingsverband wordt overlegd over kerkrechtelijke aspecten van het werken aan eenheid. Op de DOE-website, www.kerkelijkeenheid.nl, is veel informatie beschikbaar. Samenwerkende kerkenraden kunnen bij DOE ook terecht voor advies in concrete situaties. Kerkenraden uit de GKV kunnen daarnaast voor advies en begeleiding een beroep doen op deputaten kerkelijke eenheid, via de secretaris ds. J. Luiten, eenheid@gkv.nl. Voor de beslissing om samenwerking aan te gaan met een plaatselijke NGK is een advies van deze deputaten vereist.

Hoe intensief er wordt samengewerkt, hangt van veel factoren af, die plaatselijk kunnen verschillen ///

vorming van een samenwerkingsgemeente. Volgens onze afspraken wordt zo'n samengevoegde gemeente geleid door de gezamenlijke kerkenraad. Als de oorspronkelijke kerkenraad van de NGK deels uit vrouwen bestaat, zou de samenwerkingsgemeente NGK-GKv dus ook vrouwelijke ambtsdragers krijgen. De vraag is of dat wenselijk is, of dat het de vorming van een samenwerkingsgemeente tegen zal houden.

In de samenwerking van NGK en GKv is hier nog geen ervaring mee. In de al langer bestaande samenwerking NGK en CGK ligt het duidelijk: in die samenwerkingsgemeentes zijn geen vrouwelijke ambtsdragers. In een recente vergadering van deputaten kerkelijke eenheid is besproken dat dit ook de lijn voor de GKv zal moeten zijn. De GS Ede sprak wel uit dat 'de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten

mogen dienen vrij bespreekbaar moet zijn zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt'. Maar voor de kerkelijke praktijk is duidelijk één lijn gekozen: op dit moment geen vrouwelijke ambtsdragers. Mogelijk zullen we groeien naar een kerkverband waarin kerken met en zonder vrouwelijke ambtsdragers naast elkaar kunnen bestaan, zoals nu in de NGK, maar die keus is (nog) niet gemaakt. Dat is een gezamenlijke beleidslijn voor ons kerkverband, ook voor samenwerkingsgemeentes. De

onderlinge afspraak is dat we op dit punt gezamenlijk optrekken. Een samenwerkingsgemeente met vrouwelijke ouderlingen is nu niet mogelijk.

Verrijkend Als beide gemeenten groot genoeg zijn om zelfstandig te blijven voortbestaan, leidt intensief samenwerken in de praktijk niet altijd tot samengaan: sommige kerken blijven naast elkaar bestaan.

En ook als je wel kiest voor een samenwerkingsgemeente, zijn er verschillende vormen mogelijk. In Deventer zijn drie kerken (NGK-CGK-GKv) samengegaan in één kerk met één plek van samenkomst, helaas nog zonder eigen gebouw. In Hilversum zijn drie kerken (twee CGK's en een GKv) samengegaan maar zijn ze tegelijk

drie wijkgemeentes gebleven met een eigen gebouw en deels een eigen 'kleur'. Voor welke vorm kies je plaatselijk en waarom?

Een belangrijke reden om in te zetten op zo intensief mogelijke samenwerking is de geestelijke winst die dat met zich meebrengt. In de loop van de tijd, zelfs in de relatief korte tijd sinds de jaren zestig, hebben kerken een eigen spiritualiteit ontwikkeld, met accenten in de prediking, vormen van geloofsbeleving en viering. Vaak zijn die verschillen gebruikt als *identity markers* ('zo zijn wij') en waren ze een motief om vooral niet elkaar te zoeken ('want zij zijn zo'). Gelukkig groeit het besef dat verschillen juist motiveren om samen te voegen en zo elkaar te verrijken. Het 'samen met alle heiligen' is een sterk motief om, waar mogelijk, een samenwerkingsgemeente te vormen. Hoe meer daarin de gemeenteleden echt elkaar ontmoeten en onderling kunnen versterken, hoe groter de winst kan zijn.

Elke kerkenraad zal een heel scala aan voors en tegens moeten afwegen. Deputaten kerkelijke eenheid zijn al meer dan eens het land in geweest om concreet mee te denken en te adviseren. En of het dan gaat om de eerste voorzichtige stappen of om een grote stap vooruit, vaak is er de diepe geestelijke ervaring dat de Geest moed en vertrouwen geeft.

'Een samenwerkingsgemeente met vrouwelijke ouderlingen is nu niet mogelijk'

De besluiten van de synode moedigen aan om stevig door te stappen in de samenwerking met de NGK. Het tempo mag stevig zijn.

Laat ook elke stap stevig genoeg zijn. Dat doet je niet door hard te stampen, maar door zorgvuldig elke stap te zetten. In gehoorzaamheid en met gelovig vertrouwen. ///

Met het synodebesluit om in de samensprekingen met de NGK nu de weg naar eenheid in te slaan, komt het proces van hereniging in een stroomversnelling. Voor de Tehuisgemeente in Groningen (NGK) is het verlovingsaanzoek dat de Landelijke Vergadering van de NGK in maart deed aan de GKv mede aanleiding geweest om haar positie opnieuw te bepalen.

‘Als er maar ruimte blijft voor eigen kleur’

TEKST: HELEEN SYTSMA-VAN LOO, NEERLANDICUS EN EINDREDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

Binnen de NGK neemt deze gemeente een bijzondere positie in, omdat zij het Akkoord van Kerkelijk Samenleven niet heeft ondertekend, uit angst voor van bovenaf opgelegde regels. Die bijzondere positie binnen het kerkverband was de eerste aanleiding voor een bezinningstraject dat dit voorjaar is ingeslagen, maar de ‘verloving’ met de GKv vormde een extra stimulans. Hoe kijkt de Tehuisgemeente aan tegen het proces van toenaadering en welke obstakels ziet zij?

Open Brief Juist in deze gemeente heeft de breuk van de jaren zestig diepe voren getrokken: aan haar was de zogenaamde Open Brief geadresseerd. Die was bedoeld als een soort hart onder de riem nadat ds. Van der Ziel, de plaatselijke predikant, was afgezet omdat hij contact gezocht had met de Gereformeerde Kerken (synodaal) in Nederland. De meeste ondertekenaars

van deze brief werden uit het kerkverband gezet, en velen volgden hen. In de Tehuisgemeente ligt dus een stukje van de ontstaansgeschiedenis van de NGK. ‘Een aantal gemeentelieden heeft dit nog meegeemaakt,’ vertelt Javenda Oppewal. Zij is lid van de projectgroep die werkt aan het in kaart brengen van de betekenis van de recente ontwikkelingen voor

‘Ergens leeft er wel de angst dat we weer in discussies belanden die er minder toe doen’

de gemeente, ook voor haar positie binnen het kerkverband van de NGK. 'Nu er sprake is van verloving en toenadering, leek het ons goed om eerst een rondje door de gemeente te maken om te polsen hoe de vlag erbij hangt. Is er nog pijn uit het verleden die om aandacht vraagt, maar daarnaast ook: leeft het verlangen naar eenheid, en hoe kijken gemeentelieden naar de GKv?'

Een aantal jaren geleden is er wel eens contact geweest tussen ds. Kurpershoek (NGK) en ds. Roosenbrand (GKv) om te onderzoeken of kanselruil een optie was. Dat is toen op niets uitgelopen. Nu is het de intentie van de projectgroep waarvan Oppewal deel uitmaakt om van onderaf te beginnen en eerst de eigen gemeente mee te nemen.

Tolerantie Oppewal: 'In de Tehuisgemeente kunnen veel denkbelden naast elkaar bestaan. Je zou kunnen zeggen: er is een hoge mate van tolerantie terwijl we een sterk gezamenlijk fundament hebben, Jezus Christus die voor onze zonden is gestorven.' Contacten met leden van Groningse vrijgemaakt-gereformeerde kerken zijn er wel, al was het maar omdat er nog allerlei familiebanden zijn. Heel wat leden van de Tehuisgemeente hebben hun wortels in de GKv. 'En ergens leeft er wel de angst dat we weer in discussies belanden die er in onze ogen minder toe doen. Graag behouden we onze eigen kleur. We hopen dat we in het eenwordingsproces vooral met elkaar praten over de zaken die er werkelijk toe doen. Het gevoel overheerst dat het een mooie ontwikkeling is dat beide kerken de weg naar eenheid zijn ingeslagen.' ///

Diaken in de frontlinie

TEKST: JAN WESTERT, REDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

Bij het nadenken over een eigentijdse invulling van de kerk en de christelijke politiek kunnen we veel leren van de vroege christelijke kerk. In de eerste eeuwen had de christelijke gemeenschap geen erkende en zichtbare maatschappelijke positie. Het was de tijd van de Cappadocische kerkvaders. Zij hebben er krachtig aan bijgedragen dat de aandacht voor honger en uitbuiting, voor armoede en ziekenzorg een publiek politiek thema werd. De christenen vielen op door hun sociale opvang, hun filantropie jegens vreemdelingen, hun zorg voor een goede begrafenis van de doden en hun morele integriteit. De heersende machthebbers werden later navolgers van dat beleid.

De periode dat christenen en de christelijke politiek de meerderheid vormden en het establishment waren van onze maatschappij, ligt alweer enkele decennia achter ons. Die periode is nog terug te zien in bepaalde wet- en regelgeving 'bij de gratie Gods'. De regelgeving rond de zondagsrust, het ambtsgebed, het toestaan van weigerambtenaren, het verbod op godslastering, de subsidie voor landelijke christelijke zorginstellingen en het bijzonder onderwijs, het stamt allemaal uit de tijd van de verzuiling. In de huidige seculiere tijd zijn die wettelijke posities en arrangementen niet meer vanzelfsprekend. De seculiere meerderheid loopt er niet warm voor. Maar als ik aan christenen vraag waaraan christelijke politiek herkenbaar is, dan krijg ik vaak als antwoord dat zij strijdt voor het behoud van deze zaken. Zo'n benadering is echter niet meer dan een terugtrekking op de laatste schans en een poging om gevestigde

posities te behouden. Ze is niet toekomstbestendig.

In de seculiere samenleving die de vroege kerk omsloot maakten de Cappadocische kerkvaders het verschil. Zij vormden een tegenbeweging die opviel door bewogenheid en liefde voor alle mensen, niet alleen voor de eigen kerkelijke vrienden. Bij hen stond integriteit hoog in het vaandel. Tegenover het gebed tot de goden om wraak, verraste het christelijke gebed om zegen voor vijanden: 'Verlos mij uit de kerker van mijn haat en bitterheid. Vergeef alstublieft mijn zonde en de mijne; herstel onze relatie.'

Steeds meer hedendaagse christenpolitici herkennen zich in deze lijn van het omzien naar de medemens, van bewogenheid met de vluchteling, de dakloze, de eenzame. Ze hebben oog voor de groeiende groep mensen voor wie het sociaal minimum voor altijd het sociaal maximum dreigt te worden. Een vitale kerkgemeenschap vertaalt het evangelie van de liefde van Jezus Christus in deze nieuwe frontlijn. Die christelijke kerk vernieuwt haar diaconale opdracht. De diaken is niet langer een bijwagen in het bestuur van de kerk, maar staat in de frontlinie.

Evolutie en geloofstwijfel

TEKST: RONALD WESTERBEEK, DOET PROMOTIEONDERZOEK (CHARISMATISCHE VERNIEUWING) AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT IN AMSTERDAM EN WAS EERDER KERKPLANTER VAN ICF AMERSFOORT (GKV/CGK) /// FOTO: M. KRUMBHOLZ/WIKIMEDIA COMMONS

Het afgelopen jaar sprak ik meerdere dertigers en veertigers die niet meer in God geloven door wat er in de kerk werd gezegd over schepping en evolutie. En ik kom buitenkerkelijke zoekers tegen voor wie het christelijk geloof om diezelfde reden überhaupt geen optie is. Maar ook kerkgangers zijn er niet altijd gerust op: als de evolutietheorie waar blijkt te zijn, ondergraaft dat dan niet mijn geloof? Het kan zomaar een zeurende twijfel worden in je wandel met God.

‘Dat ik mijn geloof kwijtraakte is een proces van jaren geweest,’ vertelde een veertiger die opgroeide in de vrijgemaakte kerk, ‘maar de eerste twijfel werd gezaaid doordat ze in de kerk bleven volhouden dat evolutie onzin was, terwijl de wetenschappelijke bewijzen inmiddels onontkoombaar zijn. De predikant kwam met een aantal argumenten tegen “de evolutieleer”, maar die waren nogal karikaturaal. Uiteindelijk kwam het erop neer dat ik maar gewoon moest geloven dat God de aarde in zes dagen heeft geschapen, “want dat staat zo in de Bijbel”. Ik dacht: als predikanten zo slecht nadenken, waarom zou ik ze dan geloven? En als het christelijk geloof op dit punt strijdig is met de werkelijkheid, waarom zou de rest dan wel kloppen? Toen ik na jaren concludeerde dat ik geen christen meer was, voelde dat als een enorme bevrijding. Eindelijk hoefde

ik me niet meer in allerlei bochten te wringen om een geloof te verdedigen dat overduidelijk in strijd was met wetenschappelijke feiten.’

Adam of aap Adam of aap, schepping of evolutie? Een keuze lijkt onontkoombaar. Met die stellige antithese ben ik zelf ook opgegroeid. Eind jaren tachtig begon ik een opleiding journalistiek aan de Evangelische Hogeschool en destijds werd je daar stevig onderwezen in het

jonge-aarde-creationisme. Ik kon met verve argumenteren waarom de aarde niet veel ouder kon zijn dan zesduizend jaar (en hoe het dat kwam dat zoveel aardlagen en fossielen veel ouder leken te zijn), en dat er wel sprake

is van ontwikkeling *binnen* diersoorten, maar dat een evolutionaire ontwikkeling waarbij soorten uit soorten ontstaan uiteraard onmogelijk is.

Toch weifelde ik, want ik las ook andere

dingen: steeds meer vondsten van fossielen die wijzen op de ontwikkeling van nieuwe soorten, DNA-onderzoek dat ook lijkt te wijzen op evolutionaire ontwikkeling en gemeenschappelijke voorouders, voortschrijdend inzicht in de ouderdom en ontstaansgeschiedenis van het heelal... Ik merkte dat ik er voor mezelf niet meer omheen kon, wilde ik mijn integriteit bewaren. Ik weet niet meer precies wanneer ik omarmde dat het heelal 13,8 miljard jaar oud is en de aarde zo’n 4,6 miljard jaar, en dat het leven op aarde zich heeft ontwikkeld in een biologisch evolutionair proces. Ik weet wel dat veel dingen op hun plek begonnen te vallen.

Tegelijk bleef het knagen. Want hoe verhielden mijn nieuwe overtuigingen zich tot mijn geloof? Viel dat wel te rijmen? Ergens was ik bang dat allerlei kernideeën van mijn gereformeerde geloof op losse schroeven zouden komen te staan. Hoe betrouwbaar is de Bijbel? En wie bepaalt nog wat letterlijk moet worden opgevat en wat metaforisch of tijd- of

Tk dacht: als

predikanten zo slecht

nadenken, waarom zou

ik ze dan geloven?’

Het duizelt me als ik de sterrenhemel zie ///

cultuurbepaald is? Als mensen zijn ontstaan in een evolutionair proces, hoe kan er dan een zondeval zijn geweest? Hoe kan de dood in de wereld zijn gekomen door de verkeerde keuze van de eerste Adam, als daar miljoenen jaren aan evolutionaire ontwikkeling aan vooraf waren gegaan? En hoe zit het dan met de oorsprong van het kwaad?

Ademruimte Met dergelijke vragen begon ik zeven jaar geleden aan mijn studie theologie. Om een lang verhaal kort te maken: de studie heeft me veel ademruimte gegeven. Ik ontdekte dat de gereformeerde theologie veel genuanceerder spreekt over de verhouding tussen geloof en wetenschap, over het ontstaan van de wereld en over de omgang met Bijbelse teksten, dan de evangelisch-reformatorische zuil waarin ik opgroeide. Veel gereformeerde theologen bleken al geruime tijd de wetenschappelijke inzichten serieus te nemen en te verwerken in de theologie, zonder dat dit betekende dat ze 'vrijzinnig' waren. Zeker, bovengenoemde vragen betekenen dat bepaalde aspecten van de gereformeerde theologie opnieuw moeten worden doordacht, maar is dat niet de voortdurende taak van theologen? Een orthodox-gereformeerde theoloog als Gijsbert van den Brink liet me zien dat er overtuigende antwoorden mogelijk zijn die niet op gespannen voet staan met het gereformeerde belijden. Onlangs schreef ook Tim Keller een uitstekend artikel over schepping en evo-

lutie.¹ Zowel jonge-aarde-creationisten als 'new atheists' (zoals Richard Dawkins) willen ons doen geloven dat een orthodox-christelijk geloof dat hecht aan het gezag van de Bijbel niet kan samengaan met de opvatting dat het heelal is ontstaan in een evolutionair proces. Maar dat is veel te kort door de bocht, zegt Keller. Zelf gaat hij uit van evolutie en in het artikel legt hij uit hoe dat te rijmen valt met zijn gereformeerde geloof.

Verdiept Het besef dat de wereld in een proces van evolutie is gevormd, heeft mijn geloof niet ondermijnd. Integendeel, steeds meer dingen vallen op hun plek en ik merk dat het mijn geloof juist verdiept. Het wonder van de schepping is voor mij groter, dieper en gelaagder geworden. Dat God de wereld schiep door een evolutionair proces van miljarden jaren, daarvan wordt Hij niet kleiner, maar juist ontzagwekkender en grootser. Het duizelt me als ik de sterrenhemel zie en me realiseer dat de planeet waarop ik woon, behoort tot slechts één klein sterrenstelsel met acht planeten – één sterrenstelsel van de honderd tot tweehonderd miljard sterrenstelsels die er zijn in een heelal dat uitdijt met een snelheid die groter is dan de lichtsnelheid. En ik ben diep onder de indruk van mijn schepper als ik bij paleontologische opgravingen in Kenia

de schedels zie van de *homo habilis* (1,7 miljoen jaar oud) en de *homo erectus* (1,2 miljoen jaar oud). Heer, wat bent U nog veel wonderlijker en groter dan ik dacht!

Vertrouwen Je mag er van mij rustig anders over denken. Maar misschien worstel

je met je geloof omdat je denkt dat christelijk geloof en wetenschap niet samengaan. Misschien merk je dat je onrustig wordt van al dat gepraat over schepping en evolutie, en bekruipt je het knagende gevoel dat die gereformeerde zekerheid van het geloof straks als een kaartenhuis in elkaar

zakt. Dan wil ik je bemoedigen. De zekerheid van je geloof mag gegrond zijn in Gods liefde en genade voor jou, die Hij getoond heeft in zijn Zoon. God schiep de hemel en de aarde en alles wat op de aarde is. Hoe Hij dat deed, in zes dagen of in miljarden jaren, misschien maakt dat niet eens zoveel uit. De hele werkelijkheid zoals we die kennen is Gods schepping. Dus als wetenschappers DNA-strengen of sterrenstelsels onderzoeken, doen ze ontdekkingen over Gods schepping. Hij is schepper en Heer. Dat mag vertrouwen geven. ///

1. Het artikel van Tim Keller is te vinden op: http://biologos.org/uploads/projects/Keller_white_paper.pdf. De website www.geloofenwetenschap.nl biedt een Nederlandse vertaling van dit artikel.

Op naam van Boaz

'SALMON VERWEKTE BOAZ, BOAZ VERWEKTE OBED.'

Ruth 4:21

Ik dacht: nu snap ik het eindelijk. Maar dan blijkt het toch weer anders te gaan.

Als in Israël een man stierf zonder een zoon na te laten, moest zijn broer met de weduwe trouwen. De eerste zoon die uit dat huwelijk geboren werd, gold als zoon van de gestorven broer. Zo zou diens naam niet verloren gaan, maar blijven voortleven onder het volk van Israël (Deut. 25:5-6).

Ruths eerste man, Machlon, was kinderloos gestorven. Er was geen broer van Machlon meer, met wie Ruth kon trouwen. Boaz, als verdere verwant, wilde deze taak op zich nemen. Kennelijk had Ruth zijn hart gestolen. Tegelijk toonde hij zich bereid de naam van Ruths overleden man te laten voortleven op diens land (Ruth 4:5,10). De naam van Machlon mocht niet verloren gaan. Als Boaz en Ruth een zoon kregen, zou dat de zoon van Machlon zijn. Zo zagen de buurvrouwen het ook, na de geboorte van Obed. 'Noömi heeft een zoon gekregen,' zeiden zij (Ruth 4:17). Obed was voor hen de (klein)zoon van Noömi, de weduwe van Elimelech, de moeder van Machlon.

En toch staat er in het één na laatste vers van het boek Ruth: 'Boaz verwekte Obed.' Niet de namen van Elimelech en Machlon, maar die van Salmon en Boaz staan in de genealogie van David en Jezus Christus (zie Ruth 4:22; Mat. 1:5). Hoe kan dat nou?

Ruth 4:1 geeft een hint. Daar verschijnt een man op het toneel wiens naam niet genoemd wordt. 'Zijn naam is niet van belang,' zegt de Nieuwe Bijbelvertaling. 'Zeg Dinges, kom eens hier,' zo lees je in de Willibrordvertaling. Deze man was de eerst aangewezen om te doen wat Boaz deed: trouwen met Ruth en het familiebezit vrijkopen. Maar hij weigerde, omdat hij niet het risico wilde nemen zijn eigen familiebezit te ruïneren (Ruth 4:6). Zijn naam verdwijnt voorgoed uit de geschiedenis.

De namen van Elimelech en Machlon zijn nog steeds bekend. Toch staat Obed niet op hun naam, maar op die van Boaz. Boaz was bereid met een weduwe te trouwen. Hij nam het financiële risico dat die andere man te ver vond gaan. Natuurlijk, de natuur hielp hem een handje. Hoe dan ook, Boaz was bereid zijn eigen naam opzij te zetten, om de naam van zijn familieleden Elimelech en Machlon in stand te houden. Toen kreeg zijn naam, onder Gods leiding, een plek in de genealogie van Juda, Obed, Isai, David, Salomo en Jezus Christus.

Wil je weten hoe de naam van een nieuwtestamentische gelovige in stand blijft? Kijk dan bijvoorbeeld in Matteüs 16:24-25, 19:27-30, 25:31-40, Filippenzen 2:3-11, of Openbaring 3:1-5.

*Boaz was bereid
zijn eigen naam opzij te zetten*

Papoea: feest met kromme tenen?

TEKST: PIET HOUTMAN, THEOLOOG EN TEKSTSCHRIJVER. HIJ IS UITGEZONDEN GEWEEST NAAR INDIA ALS DOCENT AAN HET PRESBYTERIAN THEOLOGICAL SEMINARY TE DEHRA DUN /// FOTO'S: DE VERRE NAASTEN

Woensdag 5 november is het dankdag. Zullen we dan God danken met en voor de Papoea's? De Verre Naasten stelt dat voor. Is er reden om te danken, of wellicht meer om te bidden? In dit artikel kijk ik terug op bijna zestig jaar zending op Papoea, en vooruit in verband met het naderende afscheid.

Het einde van de zending op Papoea is namelijk in zicht. De Nederlandse zending neemt in 2018 afscheid en de kerken daar gaan zelfstandig verder. Dat zal zeker gevierd worden met een feest, want feestvieren kunnen ze daar, veel uitbundiger dan wij. Maar afscheid nemen is ook moeilijk. En kunnen we wel echt blij zijn met dit afscheid?

Culturele kloof De kerken op Papoea, de GGRI-P (Gereformeerde Kerken Indonesië - Papoea) willen zelfstandig verder. Dat is een stap om dankbaar voor te zijn. Daarmee komt er een einde aan zestig jaar zending.

De zending op Papoea is niet zonder meer een succesverhaal. Cultureel gezien gaapte er een diepe kloof tussen de Nederlanders en de Papoea's: rijk tegenover arm, modern tegenover onontwikkeld. Spanningen en irritaties zijn er over en weer al die tijd geweest. Zo vinden de Papoease kerken dat de Nederlanders zich te veel bezighouden met hun kerkelijk leven en de manier waarop zij de dingen doen. Zij vinden respect en status heel belangrijk. Ook vinden ze de Nederlanders zuinig: die

hebben immers toch geld in overvloed? Het zou het voor de Papoease kerken zo veel gemakkelijker maken als Nederland niet zo de hand op de knip houdt.

Hoe zijn wij Nederlanders, wij westerlingen, geneigd te reageren? Wij hebben zo veel te bieden, wij kunnen zo planmatig werken, zo goed onderwijs geven en organiseren, maar de Papoea's houden steeds de boot af en zijn wantrouwend. Nederlandse handen jeuken om het dan maar zelf te gaan doen. Middelen genoeg. Met de

nodige moeite houden de Nederlanders zich in, met de bedoeling de Papoea's zich te laten ontwikkelen tot zelfstandigheid. Maar als er wordt afgesproken

dat bijvoorbeeld een deel van bepaalde reiskosten voor rekening van de Papoea's komt, is het ook weer niet goed. Je zou als Nederlanders bijna geneigd zijn te zeggen: 'Als jullie dan zo graag zelfstandig willen zijn,

zoek het dan ook zelf maar uit!' Terwijl er aan de andere kant ook Papoea's zijn die zeggen: 'Jullie vertrekken veel te

'Sommige Papoea's

zeggen: jullie vertrekken

veel te vroeg, je laat een

hulpeloze baby achter.'

Ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tot 2018, maart 2014 ///

vroeg, je laat een hulpeloze baby achter!' Dat laatste kunnen wij dan weer heel goed meevoelen. Op die manier zouden wij, terwijl de Papoea's dansen op het afscheidsfeest, met gekromde tenen zitten: wat komt hier van terecht, wat is er over dertig of veertig jaar nog van over?

Medegelovigen Die paternalistische houding uit de oude koloniale tijd is een valkuil. De boodschap van de zendingswerkers is daar altijd mee in tegenspraak geweest. Ook Papoea's moesten hun schepper leren kennen. Hun verlosser zou niet de rijke westerling zijn, maar iemand anders. Het is hartverwarmend om Papoea's Hem te horen belijden. In de week voor dankdag kun je als je je daarvoor opgeeft via de website van De Verre Naasten dagelijks zo iemand recht vanuit het hart horen spreken. Je luistert dan naar Papoea's die opgegroeid zijn in de GGRI-P. Naar iemand als Menyawasi, nu 62 jaar en al jarenlang ouderling, iemand die scherp ziet wat het dorp waar hij evangelist is nodig heeft. Of naar Emi, theologe, die nu lesgeeft aan de middelbare school. Dat

zijn mensen die symbool staan voor wat er gezaaid is door de jaren heen, door zendingswerkers met hun voeten in de modder, naast de Papoea's. Er is vrucht gekomen. Er zijn kerken geplant. Er is water gegeven. Er zijn ouderlingen bevestigd en predikanten opgeleid. Die krijgen momenteel een opfriscursus, waar Urbanus coördinator en motor van is. In elke ouderling die een gemeente in een afgelegen kampong leidt, zie ik mensen die ik verder niet ken, maar die mijn medegelovigen zijn.

Springplank Er is op Papoea ook een kerkverband en er zijn scholen. Zoals de SMTK in Merauke, opgericht door de GGRI-P. De Christelijke middelbare theologische school is een algemene school voor vervolgonderwijs, maar het accent ligt er op theologie en op de vorming tot christen. In het samenleven als studenten en docenten wordt dat christelijke leven getraind. De school kan een springplank voor studenten zijn om zich als christenen in de moderne wereld verder te ontwikkelen en

te verspreiden. Het kan ook een voorbereiding zijn om de eigen samenleving in het binnenland te gaan dienen, waar de moderne cultuur ook steeds sneller doordringt.

Het zaaiwerk komt tot bloei. Dat zie ik ook heel letterlijk in Fredik, afkomstig van het eiland Timor en als docent werkzaam in Merauke. Hij werkt aan het updaten van het *Rode boekje* met Bijbelverhalen. Dat is in eenvoudig Indonesisch geschreven door Elly Nieboer, onderwijzeres van het eerste uur. Het spoor van zestig jaar geleden loopt door!

Nieuwe wegen Ook worden er nieuwe wegen geopend. Zo biedt de Indonesische overheid subsidiemogelijkheden voor onderwijs en kerken. Het vertrek van de Nederlanders kan voor de Papoease kerken een stimulans zijn om zulke bronnen in hun eigen omgeving aan te boren. Intussen is het misschien weer typisch westers om te proberen in de toekomst te kijken. Dan rijzen er vragen:

zullen ze die mogelijkheden wel verkennen, zal er voldoende visie zijn? Maar hoe het daar verder gaat, moeten we loslaten.

Er is geen typisch succesverhaal te vertellen. Maar is dat er in onze eigen westerse cultuur wel? Hoe is het hier gegaan sinds de eeuw van Willibrord en Bonifatius? Hoeveel eeuwen zijn er overheen gegaan voordat wij aankwamen waar we nu staan? Zij en wij zijn in de hand van de Heer en afhankelijk van zijn Geest. De zelfstandigheid van kerken is nooit absoluut, het afscheid evenmin. Dus is er zeker genoeg om voor te danken in het licht van het naderende afscheid. Misschien moesten we maar met ontspannen tenen meedansen, bij voorkeur op z'n Papoeaas. ///

Onzevaders in NBV-taal

TEKST: RICHARD VERVOORN, PREDIKANT VAN DE NGK HEERDE/EPE ///

Om gemeenten en predikanten hun weg te laten vinden in het nieuwe Liedboek dat in 2013

gepresenteerd werd, belichten *De Reformatie* en *Opbouw* iedere maand een lied. In deze editie

verschillende liedversies van het Onzevader.

369d Onze Vader in de hemel

Onze Vader in de hemel,
 laat uw naam geheiligt worden,
 laat uw koninkrijk komen
 en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
 Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
 Vergeef ons onze schulden,
 zoals ook wij hebben vergeven
 wie ons iets schuldig was.
 En breng ons niet in beproeving,
 maar red ons uit de greep van het kwaad.
 Want aan U behoort het koningschap,
 de macht en de majesteit tot in eeuwigheid. Amen.

Deze maand, oktober 2014, is het tien jaar geleden dat de NBV het licht zag. Al snel werd deze vertaling in veel kerken ingevoerd. De NBG-vertaling van 1951 bleef echter vaak nog bewaard in liturgische teksten die zijn ontleend aan de Bijbel, zoals vortum, groet en zegen, en in onaangepaste formulieren, bijvoorbeeld bij doop en avondmaal. Ook het Onzevader zijn we veelal in de oude bewoordingen blijven bidden en dat is jammer. Het is geen hedendaags Nederlands en vervreemdt de nieuwe generatie van dit gebed van en voor alle tijden.

Er zijn twee manieren om je de NBV-vertaling van het Onzevader eigen te maken in de dienst. Je kunt de tekst tijdens het opzeggen projecteren, maar je kunt het ook als lied aanleren. Daar zijn verschillende zettingen voor beschikbaar.

Monastiek In 2006 bracht de Raad van Kerken in Nederland het boekje *Onze Vader gezongen* uit, met een twaalfstal zettingen van het Onzevader. Het zijn composities uit een breed landschap van muzikale en kerkelijke tradities. Uit dit twaalfstal zijn volstrekt willekeurig twee zettingen (nr. 4 en nr.

LB 369d. Tekst: Matteüs 6:9-13, De Nieuwe Bijbelvertaling /// Melodie: Abdij Maria Toevlucht / Intermonasteriële Werkgroep voor Liturgie.

10) gekozen om opgenomen te worden in het nieuwe Liedboek, onder de nummers 369d en 369e. Het zijn niet de gemakkelijkste twee zettingen en voor onze kerken zijn ze ook niet de meest logische keuze.

LB 369d is een melodie van de trappist Bruno Wildebeek van de Abdij

Maria Toevlucht.

De zetting heeft zijn oorsprong in het monastieke koorgebed. Een rustig tempo en ingetogen zang doen dit lied het

beste tot zijn recht komen. Het is

een melodie die uitnodigt om met

veel aandacht voor de tekst te zingen.

Van de twee zettingen uit het Liedboek heeft deze het meest melodie en ik denk ook de meeste kans van slagen in onze kerken.

LB 369e is van Jenny Podt en vindt zijn oorsprong in vesperdiensten in Nijmegen. Die zijn eerder door de anglicaanse traditie dan door de Nederlands-Belgische kloosters geïnspireerd. Het mooiste is om deze melodie vierstemmig te zingen of vierstemmig te laten ondersteunen door een zanggroepje. Ook deze melodie verdient een rustig spreektempo en een sobere begeleiding.

Swing De twee zettingen uit het Liedboek zullen in veel van onze gemeenten niettemin als vreemd worden ervaren en zullen onze jeugd ook niet helpen om vertrouwd te raken met het Onzevader. Daarom wil ik een derde zetting uit de bundel *Onze Vader gezongen* onder de aandacht

brengen: nr. 7, gecomponeerd door Roel van Kesteren.

Het is een stuk gemakkelijker in te studeren dan de andere twee en heeft een mooie pianobegeleiding. Het aardige is dat deze melodie ook uit een andere traditie komt dan de gereformeerde. Roel van Kesteren

is coördinator muziek bij het Leger des Heils en dirigent van Amsterdam Staff Songsters en dat is aan deze zetting te horen, met name in de voortgang van de vloeiende melodie en de tempowisselingen. Het is een lied met 'swing' en toch duidelijk een gebed en lofprijzing. Met zijn koor heeft Van Kesteren het lied op de cd *Love, Grace and Power* opgenomen, zodat het ook uit eerste hand te horen is.

Wie verder wil kennismaken met deze zetting verwijst ik naar <http://luxetdies.nl/onze-vader>.

De twee

Onzevaders uit

het Liedboek

zullen in veel van

onze gemeenten

als vreemd

worden ervaren

ADVERTENTIE

Met beide benen op de grond

Soms lijkt de wereld van je geloof en de kerk los te staan van het dagelijkse leven. De woorden en overtuigingen van de kerk 'klikken' niet met de ervaringen van elke dag.

Willem van der Horst heeft ontdekt dat juist ons gewone leven een vindplaats is van God.

In je levensverhaal is God nabij. Door na te denken over wat er zoal op je pad komt, kan je leren in je leven te geloven en verbanden te zien tussen jouw verhaal en Gods verhaal.

Buiten & Schipperheijn Motief

www.buiten.nl – in de boekwinkel – 224 p., € 17,50

Papoea dankt! Dankt u mee?

Op Papoea verandert de samenleving snel. Mensen zoeken houvast. Is die nog te vinden in heidense rituelen?

Of juist in de vooruitgang, met al haar vrijheden? Dank mee met Herlina voor échte vrijheid, in Christus. En help de kerk op Papoea om Zijn liefde te delen. Geef voor deze kerk.

de **VERRE** naasten

Deel je geloof, wereldwijd

WWW.DEVERRENAASTEN.NL/DANKDAG2014

NIEUWS EN UIT DE KERKEN

NIEUW SAMENWERKINGSVERBAND ZENDINGSWERK

Eind september is er een nieuw landelijk samenwerkingsverband opgericht voor zending en hulpverlening vanuit de GKv. Met dit landelijke verband willen de betrokken partijen meer samenwerking en eenheid in het zendingswerk realiseren door een efficiënt gebruik en bundeling van de beschikbare kennis, ervaring, menskracht en financiële middelen.

Deelnemers van dit nieuwe landelijk samenwerkingsverband zijn de elf regionale samenwerkingsverbanden van plaatselijke vrijgemaakte kerken rond zending (Zendende Instanties), deputaten Zending, Hulpverlening en Training (ZHT) en hun uitvoerende organisatie De Verre Naasten, waarvoor het landelijk samenwerkingsverband vanaf nu verantwoordelijkheid draagt. De betrokken partijen presenteren zich vanaf mei 2015 ook eenduidig naar de kerken. Daarmee willen zij de herkenbaarheid van en betrokkenheid bij het GKv-missionwerk vergroten. In aanloop naar mei 2015 worden alle kerken verder geïnformeerd.

Preekconsent:

Verlengd tot 1 februari 2017: J.M. de Jong, e-mail: jmarinusdejong@yahoo.com.

Verlengd tot september 2016: C.P. Hamstra, predikant in opleiding te Assen, tel. 0592-760302, e-mail: cornelishamstra@gmail.com.

Verleend aan: P.K. van der Kamp te Kampen, e-mail: pkvdkamp@hotmail.com.

Beroepen:

Te Amersfoort-Emiclaer: R. Kelder te Bunschoten-West.

Te Rouveen: R.J. Vreugdenhil te Lelystad.

Overleden:

30 september: ds. M.J. Arntzen (1912). Ds. Arntzen is predikant geweest in Oegstgeest-Morsch-Rijndijk, Anna Jacobapolder, 's-Gravendeel (synodaal); Breukelen (buiten verband) en Hattem.

De handen van het Koninkrijk - Special over diaconaal gemeente-zijn

De kernvraag waarop de Special een antwoord probeert te geven is deze: hoe kunnen gemeenten en gemeenteleden concreet invulling geven aan hun roeping tot diaconaal gemeente-zijn? Door middel van een boeiende afwisseling van beschouwende, theologische en praktijkverhalen en met bijzonder beeldmateriaal is het een uitermate gevarieerd nummer geworden. De Special verschijnt D.V. op 1

november a.s. U kunt nu al extra nummers bestellen voor mensen in uw omgeving of bijvoorbeeld voor alle diaconen in uw gemeente.

De Special vormt prima materiaal voor bijvoorbeeld een themagesprek, een Bijbelstudieavond of een bezinningsbijeenkomst.

De prijzen zijn als volgt:

Voor 1-9 exemplaren betaalt u € 4,95 per stuk;
Voor 10-19 exemplaren betaalt u € 3,95 per stuk;
Voor 20-39 exemplaren betaalt u € 2,95 per stuk;
Voor 40 exemplaren of meer betaalt u € 1,95 per stuk.
Deze prijzen zijn inclusief verzendkosten.

Bestellen kan door een mail te sturen naar administratie@opbouwonline.nl met vermelding van uw naam en adres, de gemeente waarvan u lid bent en uw IBAN-rekeningnummer. U kunt eventueel ook de bestelbon op deze pagina gebruiken.

Ik bestel graag ☐ exemplaren van de Special

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

IBAN:

Lid van gemeente:

Stuur deze bon naar:

Administratie Opbouw, p/a N. Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede